

זכרונות רחוקים

ראובן עלה באפריל 1940 ישר מגרמניה הנאצית.

עברנו יחד את השנתיים של חברת נוער ג' בקבוצת השרון - היום יפעת. בסיום התקופה הזאת נוצר גרעין אשר עבר באביב 1942 למעין-צבי. כעבור שנה נתקבלנו כחברים בקבוצה. עד לעזיבתי את מעין בקיץ 1956 חיינו יחד והיו בנינו קשרי ידידות. נמצאנו, אם כן, כ-16 שנים באותה מסגרת חיים: חברת נוער וחיים בקבוצה צעירה.

מה נשאר בזיכרון מאותן שנים ?

קודם, כמה חוויות שעברנו יחד בתקופת עליית הנוער: האימונים במסגרת "ההגנה" במחנת.

חיינו אז עוד מושפעים מחיינו בגרמניה הנאצית. האימון בנשק היה חוויה מוזרה ומגרה לנוכח חוסר האונים של היהודים במשטר הנאצי. האימונים, עם ובלי נשק, שנמשכו גם במעין-צבי, היו לעיתים מפרכים, בסופי שבוע, בערבים או בלילות. עברנו את התרגול הניתן היום במסגרת הטירונות בצורה מרוכזת ותמציתית. עשינו את הכול בהתלהבות ומסירות.

במעין הפך ראובן לעגלון של זוג פרדות גדולות ולבנות וחזקות: אגון ובובה. הוא טיפל בהן ברצינות, והיה ממש קשור אליהן. בשנת 1944 פרצה מגיפה בין הבהמות בכל הארץ. בבהלה העבירו את הפרדות, שהיו עדיין בריאות, לחוף הים מעבר לגבעת "הבית הלבן". שם הן ישבו תחת השמירה של שני אנשים, שאחד מהם היה ראובן. קיוו אז שהחריקים המעבירים את המחלה לא נמצאים סמוך לים. בערבים קיימנו התקשרות בפנסים, ובמורס העברנו ידיעה. אך העסק לא פעל כהלכה. בחוף הים קלטו אמנם את השידור, אך הסוללה שלהם שבקה, והם לא יכלו לענות. על אף ההרחקה לחוף הים, מתה אחת הפרדות. ראובן היה באמת עצוב על כך.

ראובן אהב מוסיקה, בעיקר מוסיקה קלאסית. אינני יודע שום דבר על ביתו ומשפחתו של ראובן, והאם הוא קיבל בילדותו השראה והכוונה בכיוון זה. על כל פנים, עוד בהיותנו בחברת הנוער בקבוצת השרון, ישבנו לא פעם מאוחר בחדר האוכל ליד הרדיו והאזינו למוסיקה. בהמשך ביקשנו כמה פעמים רשות להאזין לקונצרט הרדיו השבועי במכשיר הפרטי היחיד שהיה אז בקבוצה בחדר של אחד החברים. גם במעין צבי המשכנו בהאזנה בחדר האוכל על אף ההמולה והתנועה מסביב. היה זה תענוג מקוטע. זה גמשך עד אשר הופיעו מכשירי רדיו בחדרים.

לראובן היה חבר נעורים בשם שלמה גריף החי עד היום בניו-יורק. פעם אחת קראתי מכתב ממנו שהופנה לראובן. הבחור היה בעל דעות מקוריות ובעל ראייה חדה לגבי המצב בארצות הברית. הצטרפתי להחלפת המכתבים, אשר לבסוף עברה לגמרי אלי. ראובן לא היה כותב מכתבים גדול. בשנת 1964 האיש ביקר בארץ, וגם ראובן וגם אני נפגשנו עמו.

מהשנים הראשונות במעין, כשהיינו בגיל 23 - 18, לא סבלנו מחוסר תיאבון. אך על כולנו עלה ראובן בכמויות שהיה מסוגל לחסל. על אף זאת הוא נשאר רזה.

זכורה לי עוגת יום הולדת. היינו 4 חברים טובים: ראובן, מנחם, קולה ואני (יעקב). באותה תקופה היה נהוג להכין במטבח עוגה לכל חבר שהיה לו יום הולדת. באחד מימי ההולדת של אחד מאיתנו לקחנו את העוגה לאוהל, ובהעזר סבין שברנו אותה בידיים לארבעה הלקים, וכל אחד גמר את הרבע שלו ללא אמצעי עזר נוספים.

בשנים 1945 - 1948 הפך הנושא הבטחוני ליותר ויותר רציני. בעת חיפושי הנשק על ידי האנגלים הוחלט להעביר את הנשק מהמחנה למחבואים תת-קרקעיים. עסקנו יחד בחפירות ובהכנת הנשק לאיחסון. העבודה בוצעה בלילות, ולפעמים אף ביום. בכל זה השתתף ראובן.

פעמיים באותה תקופה נשלחנו בלילה לפסי הרכבת שעברה בשדות מעין. מתוך רכבת משא היו צריכים "ליפול" ארגזי תחמושת, והיינו אמורים לאסוף אותם. ראובן בא עם עגלה ופרדות. בשתי הפעמים המבצע לא יצא לפועל: לא נפלו ארגזים...

בנובמבר 1946 הטיל הצבא הבריטי מצור על גבעת-חיים, כדי לערוך שם חיפוש נשק. ההגנה אירגנה ציבור גדול שיבוא למחאה. עשרות מחברי מעין נסעו אף הם. לא היתה תועלת בכל המבצע. הצבא הבריטי ירה על אנשים שניסו לחדור למשק. היו הרוגים ופצועים. חברי מעין חזרו במשאית בשעה שהיה כבר עוצר לילי. הצבא הבריטי עצר את המכונית והאנשים נעצרו, שהו לילה אחד במשטרת זכרון-יעקב, ואחרי כן לילה במחנה עתלית, ולאחר מכן נשלחו למחנה מעצר בסביבת לטרון. חלק שוחרר אחרי שבוע ימים. אך 14 חברים, וביניהם ראובן ואני, נשארו כחודשיים במעצר. ראובן היה ידוע בטווליו בצריף הארוך בו היינו משוכנים. עברנו את התקופה בצורה טובה, תוך לימוד עברית ואנגלית.

בספטמבר 1947 דרשה "ההגנה" ממעין לשלוח 2 אנשים לקורס קשרים מתקדם. נבחרו לזה ראובן ואני. היינו צריכים להתייצב בחיפה. ראובן הגיע בזמן, אך אני אחרתי להגיע, מכיוון שהייתי סדרן עבודה באותו הזמן. כך קרה, שלא יצאתי לקורס, אך ראובן יצא לשלושה חודשי הקורס.

כאשר הקורס הסתיים בדצמבר, כבר החלו פעולות האיבה, אשר התפתחו למחלמת העצמאות. מסיימי הקורס היו מבוקשים מאוד ונשלחו מייד לישובים המרוחקים והנידחים, אשר הפכו במהירה למנותקים משאר הישוב.

ראובן הגיע להר-טוב, אשר היתה מנותקת כמעט מהתחלה. הוא עבר שם את התקופה הקשה, התקפות מבחוץ וניסיון הבקעה שנכשל ונסתיים במותם של נהגי שני כלי הרכב שניסו להבקיע.

כל אותו זמן לא ידענו היכן ראובן נמצא ולא קיבלנו ידיעה. לבסוף נתקבלה פקודה לפנות את הישוב, וזה ממש ביום הכרזת המדינה. הפינוי הלילי עבר בשלום. ראובן שהופיע פתאום במעין, סיפר על המצור ועל הפינוי ותאר את החששות לפני הפינוי, שמא תינוקות יתחילו לבכות. כדי למנוע את זה ניתנו להם כדורי שנה והשיירה עברה בשקט את האיסזור המסוכן. הישוב לא שוקם. הצבא לא קרא את ראובן חזרה לשרות.

כאשר לא שמענו דבר מראובן, שלחתי פעם ד"ש ל"קול ההגנה", אשר נהג לשדר יום-יום פריסות שלום. שלחתי את זרישת השלום בצורת חרוזים. העתק הפתקה היה מצוי במשך שנים. להבלסן המלים:

עיפרון תיקח וקצת נייר
שב לרגעים מספר
כתב שלוש שורות:
"שלומי טוב מאד.
אני עיף ואין לי פנאי.
לכולכם שלום"
...ודי.
ולכמה שבועות
אין לך עוד מה לעשות.

הד"ש אכן שודר, כפי שסיפרו לי אנשים ששמעו.
אך - ראובן לא שמע אותו.

יעקב לנגר
טבעון
23.3.1990